

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA 2022

SAPIENTIA EMTE – CSÍKSZEREDAI KAR

A szabadtéri oktatás hatása a serdülőkorú fiatalokra és osztályközösségeikre

Hallgató: *László Tünde* – Kommunikáció és közkapcsolatok mesterképzési szak, II. év;
Tanárképző Intézet, II. szintű pszicho-pedagógiai képzés, II. év

Témavezető: *dr. Tódor Imre*, egyetemi adjunktus – Tanárképző Intézet

Csíkszereda
2022. május 10.

Tartalomjegyzék

Kivonat.....	3
Bevezetés.....	4
1. Szabadtéri oktatás az eddig megjelent publikációk tükrében.....	5
1.1. Az oktatás fejlődése irányzatok elterjedése	5
1.2. A szabadtéri oktatás elterjedése	5
1.3. Hol van ma jelen a szabadtéri oktatás és hogyan szabályozzák.....	6
1.4. További eredmények és vélekedések a szabadtéri oktatásról	9
1.5. Interakciós tér biztosítása	10
1.6. A szabadtéri oktatás Romániában	10
1.7. Készségek, képességek fejlesztése a szabadtéri oktatás által.....	11
2. Módszertan ismertetése	12
2.1. Hipotézisek.....	12
2.2. Alkalmazott kutatási módszerek és eszközök	13
2.2.1. Pedagógiai kísérlet	13
2.2.2. Megfigyelés.....	15
2.2.3. Kérdőíves adatfelvétel.....	15
3. Szabadtéri oktatás módszereinek alkalmazása és eredményessége	16
3.1. A szabadtéri oktatásban fejlesztett készségek/képességek.....	16
3.1.1. Társismeret	16
3.1.2. Önismeret/önkép	17
3.1.3. Figyelem.....	18
3.1.4. Összetartás.....	21
3.1.5. Kommunikáció.....	21
3.1.6. Csapatmunka	23

3.1.7.	Segítőkézség	24
3.1.8.	Bizalom	25
3.2.	További eredmények a szabadtéri oktatás kapcsán.....	25
3.3.	Szabadtéri oktatásra irányuló hajlandóság	26
4.	A szabadtéri oktatás hatásai	28
	Összegzés	29
	Irodalomjegyzék.....	30
	Mellékletek.....	32
1.	melléklet: Kérdőív (prae) a szabadtéri oktatásól.....	32
2.	melléklet: Kérdőív (post) a szabadtéri oktatásól	35
3.	melléklet: A programon levezetett tevékenységek leírásai	38

Kivonat

A szabadtéri oktatás hatása a serdülőkorú fiatalokra és osztályközösségeikre

László Tünde

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Sapientia EMTE Tanárképző Intézete, Csíkszereda, Pszichopedagógiai képzés II. szint, E-mail: laszlotunde@uni.sapientia.ro

Témavezető:

Dr. Tódor Imre, egyetemi adjunktus, e-mail: todorimre@uni.sapientia.ro

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszeredai Kar, Sapientia EMTE Tanárképző Intézete, Csíkszereda

Napjainkban egyre hangsúlyosabb az élményalapú tanulás, amelyhez nagyban hozzájárulnak a különféle non-formális oktatásban alkalmazott oktatási módszerek. A szabadtéri oktatásról és annak hatásairól már több empirikus kutatás is született (iskolai játszótér újragondolása Bangladesben, dél-walesi iskolások tanulási eredményeinek elemzése vagy akár a Kuo et al. által végzett kutatás). A kutatások során arra a megállapításra jutottak, hogy a szabadtéri tevékenységek, tanórák pozitív hatással vannak a fiatalokra. A szabadban eltöltött idő segíti a tanórák hatékonyságát és a tanulók kompetenciáinak fejlődését. A szabadtéri oktatás különösen napjainkban – a koronavírus megjelenés apropóján – került előtérbe, hiszen megnövekedett az egyének szocializációra és a szabadban eltölthető időre való igénye. Több neves kutató (John Dewey, Mitchell et al., Khan Matluba, Marchant Emily et al.) foglalkozott már a témával, azonban Románia területén még nem terjedt el oly nagy mértékben ez a típusú non-formális oktatási forma. Így szükségessé vált ennek a vizsgálata az erdélyi régióban, azon belül is a csíkszeredai serdülőkorú fiatalok körében. Kutatásom célja szabadtéri tevékenységek levezetése és ezek hatásvizsgálata középiskolás tanulók körében. A vizsgálatba egy 9. osztályt vonok be, akik számára a szabadtéri tevékenységek bevezetése (kommunikációt fejlesztő, csapatmunkát erősítő és egyéb készség fejlődését elősegítő tevékenységek) meghatározó jelentőséggel bírhatnak az együtt eltöltendő középiskolai éveikre. Azt feltételezem, hogy a vizsgált korosztály esetében a szabadtéri tevékenységek előmozdítják a szociális kompetenciájuk, kommunikációjuk, csapatmunkában való együttműködésük, valamint ön- és társismeretük fejlesztését.

Bevezetés

Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap az élményalapú tanulás, melyhez nagyban hozzájárulnak a különféle nonformális oktatási módszerek. Ilyen például a szabadtéri oktatás is, melyre egyre nagyobb igény van világszerte. Az igény megnövekedését a koronavírus okozta bezártság és parciális társadalmi elszigetelődés még inkább felerősítette.

Az eddigi kutatások leginkább a nemzetközi porondon jelentek meg nagyobb számban, Romániában e téren még nem beszélhetünk nagyobb léptékű kutatásokról. Bár kisebb kezdeményezések születtek, mint például a 7-es számú általános iskolában Marosvásárhelyen (Antal, 2021). Továbbá az Outward Bound program, amelyet Kurt Hahn indított el Skócia területén (Mitchell, és mtsai., 2018).

Kutatásom során arra a kérdésre keresem a választ, hogy a szabadtéri oktatás milyen hatással van a serdülőkorú fiatalokra és osztályközösségeikre. Célom, hogy egy olyan kutatást vigyek véghez, amely segítséget nyújthat az oktatók számára a szabadtéri oktatás módszereinek alkalmazását illetően, valamint megerősítést nyújt a szabadtéri oktatás pozitív hatásait illetően. Elősegíti ugyanakkor a szabadtéri oktatási módszerek elterjedését, mely által további szabadtéri helyszíneket alakíthatnak ki az iskolák, ahol ilyen típusú módszereket alkalmazva tarthatnak tanórákat és általa több időt tölthetnek a tanulók a szabadban.

1. Szabadtéri oktatás az eddig megjelent publikációk tükrében

1.1. Az oktatás fejlődése irányzatok elterjedése

Az oktatás mindig is jelen volt az emberek életében, még ha nem is nevezték így. Akár otthon a családi környezetben, akár az iskola falai között találkozhattak a gyerekek, de akár a felnőttek is új ismeretekkel, elsajátításra váró dolgokkal. Az oktatás az idők során folyamatosan változott, újabb és újabb nézetek láttak napvilágot.

Az ókorban és a középkorban az oktatás terén nem fordítottak figyelmet a kreativitásra és az önálló gondolkodásra, leginkább a tekintélyalapú oktatást részesítették előnyben. A 18-19. században nagy mértékű változáson ment át az oktatás, létrejött a szemléltetés pedagógiája, úgy is mondhatnánk, hogy a személyt érzékszervei által tapasztalt dolgok által juttatták el a tudásig. Ebben az időben fontos szereppel bírtak a tartalmak, tapasztalatok között létrejövő asszociációk, azonban a tanulók ekkor még mindig passzívan ismerkedtek a számukra új dolgokkal (Hercz & Ledniczki, 2018).

A reformpedagógia idején, a 19-20. század fordulóján előtérbe kerültek a gyermeki tevékenységek és maga a cselekvés. A paradigmaváltás Jean Piaget nevéhez és munkásságához köthető (Hercz & Ledniczki, 2018).

Később egyformán változtak a tudás és a tanulás, mint fogalmak a 20. század végén. Míg korábban a magasabb tudás megszerzése volt a cél, ma a képességek, készségek és a gondolkodás fejlesztése van előtérben (Hercz & Ledniczki, 2018).

1.2. A szabadtéri oktatás elterjedése

Az idő teltével a szabadtéri oktatás is egyre elterjedtebbé vált, hiszen magába foglalja a tapasztalati tanulást és mellette a nonformális tanulást. Ennél a típusú oktatási formánál a tanulókat aktívan be lehet vonni a tevékenységekbe. Több pozitív előnye is van a formális oktatással szemben. Több tanulmány is rámutatott, hogy hosszú távon hatásos úgy a résztvevőkre, mint a közösségekre.

A szabadtéri oktatást Peter Mitchell (2018) a következőképpen definiálta: „*A szabadtéri oktatás egy tervezett tanulási tapasztalat, amely az osztálytermen kívül zajlik*”. Ez a típusú oktatás foglalkozik társadalmi kölcsönhatásokkal, az egyének személyes jóllétével és fejlődésével, a befogadással, emellett pedig a csoportos és az egyéni tanulási folyamatokkal. A tanítást tekintve a hangsúly inkább a folyamatokon van, mintsem az eredményeken. Fontos,

hogy az ilyen jellegű oktatás esetén szükség van egy oktatóra, segítőre, akivel együtt végzik el a feladatokat, a szabályos tesztelések nem jellemzőek, inkább az önreflexió, az önfelfedezésen és az egyén személyes fejlődésén van a hangsúly (Mitchell, és mtsai., 2018).

A szabadtéri oktatás elősegíti a vezetői és interperszonális készségek és az érzelmi intelligencia fejlődését, ami azért is jó, mert a formális oktatásban ezek fejlesztésére nem fordítanak kellő figyelmet. Emellett pedig magasabb szintű tudás magatartást von maga után az aktív környezet és ha ez nem lenne elég, az hogy a fiatalok a szabadban tanulnak aktívan az egészségügyi állapotukra is pozitív hatással van (Mitchell, és mtsai., 2018).

1.3. Hol van ma jelen a szabadtéri oktatás és hogyan szabályozzák

Az elmúlt időszakban több országban kezdtek felfigyelni és aktívan foglalkozni a szabadtéri oktatás által elérhető lehetőségekkel. Ilyen volt például Németország, ahol már ideje korán foglalkoztak a témával, úttörője volt az *Erlebnispädagogik*-nak. Nemzetközi szinten a szabadtéri oktatást egyre inkább elismerték az ifjúsági munkában és az ifjúsági projekteken alkalmazott hatékony módszerként. A szabadtéri oktatási programokat és tanfolyamokat az Európai Unió Erasmus + programja és a nemzetközi ifjúsági munkát népszerűsítő különféle nemzeti szervezetek finanszírozzák. Németországban például a szabadtéri oktatást a szövetségi kormány *Kinder- und Jugendplan* programja népszerűsíti (Mitchell, és mtsai., 2018).

A szabadtéri oktatás elterjedése mellett az oktatáspolitikai és a döntéshozatal területén tevékenykedők számára több kihívás is akad, mivel egyre több oktatási forma jelenik meg a köztudatban. A szabadtéri oktatás teret ad hátrányos helyzetűeknek, etnikai kisebbségeknek, valamint fontos szerepet játszhat a nemek közötti egyenlőség előmozdításában (Mitchell, és mtsai., 2018).

A Cserkészmozgalom alapítóját Lord Baden-Powell-t gyakran emlegetik a szabadtéri oktatás egyik alapképének. A mozgalmat 1907-ben alapította, a mai napig az egyik legkeresettebb könyve a Cserkészeti fiúknak, amelyben több szabadtéri tevékenységre ösztönzi az olvasót (Mitchell, és mtsai., 2018).

A cserkészlet mellett nem feledkezhetünk el Kurt Hahn-ról sem, aki a kalandoktatás terén volt érdekelt személy. Több országban folytatott tevékenységet, meghatározó alakja volt a szabadtéri és a nonformális oktatási tanterv fejlődésének. Max von Baden herceg, Németország utolsó kancellárja adott lehetőséget Hahn-nak arra, hogy kipróbálja oktatással kapcsolatos elképzeléseit salemi birtokán. Így jött létre a Salem projekt, amely kísérletet tett arra, hogy a

formális oktatási rendszer mellett, a „három R” tanulását helyezze előtérbe, ahol nagy hangsúlyt fektetnek az egyén fejlődésére. Az iskola a következő szempontokat hangsúlyozta: a jó és a rossz közötti választás, az erkölcsi függetlenség, a testi egészség javítása. Később újabb iskola jött létre Skóciában, majd Hahn megalapította az Outward Bound programot, amely napjainkban több, mint 40 iskolát működtet világszerte. Az eredeti Outward Bound tananyag, amelyet először a walesi Aberdovey-ban hajtottak végre, az idő múlásával felismerhető programmá fejlődött, amely a szabadtéri oktatási kínálatot ma is befolyásolja (Mitchell, és mtsai., 2018). Említésre méltó, hogy a Salem Schloss iskola 2020-ban ünnepelte 100 éves évfordulóját. Az iskola a koronavírus megjelenésének ellenére is az egyik legkiemelkedőbb színvonalú oktatási intézmény napjainkban (Morrison-Schilffarth, 2022).

John Dewey által vált ismertté a cselekedve tanulás fogalma. Filozófusként tevékenykedett az oktatás területén. Úgy gondolta a hagyományos oktatási modell, amely az információátadáson alapul, nem megfelelő oktatás, inkább a tapasztalati úton történő oktatást tartotta megfelelőnek (Mitchell, és mtsai., 2018). Dewey elgondolása alapján az oktatás a tapasztalat kérdése, azonban hozzátette, hogy nem mindegyik tapasztalat oktató jellegű. Azok a cselekedetek, tapasztalatok, melyek nincsenek tükrözve, leválnak a későbbi, jövőbeli cselekedetéről (Mitchell, és mtsai., 2018).

„Hacsak a tapasztalatot nem úgy fogalmazzák meg, hogy az eredmény egy olyan terv, amely a tantárgyokról, az oktatás és a fegyelem módszereiről, valamint az iskola anyagi felszereléséről és társadalmi szervezetéről dönt, akkor ez teljesen a levegőben lóg.” (Dewey, 1938, old.: 44)

Mindehhez több kritériumnak kell megfelelni, melyek közül a legfontosabb a folyamatosság és az interakció. Dewey szerint az élmény értékének mércéje a kapcsolatok és a folytonosságok észlelésében rejlik, amelyekhez az élmény vezet. Elgondolása alapján a folytonosság elve, vagyis a tapasztalati folytonosság az, hogy minden tapasztalat tovább van vive és azok a jövőbeli tapasztalatokat befolyásolják. Emellett pedig az interakció az, amikor a tapasztalat megfelel az objektív feltételeknek és a korábbi belső tapasztalatoknak, legyen szó szokásokról vagy akár érzelmekről (Mitchell, és mtsai., 2018).

A szabadtéri oktatás is a kezdetek óta a Dewey oktatási és tapasztalati elméletén alapszik, azonban elméletét gyakran értelmezik tévesen. Dewey a reflexiót kiemelten fontosnak tartotta, úgy vélte a reflexió egy élménymód, amit reflektív élményként határozott meg (Mitchell, és mtsai., 2018).

Mindemellett kiemelte, hogy azok a trénerok, oktatók, akik a szabadtéri oktatási módszereket alkalmazzák megfelelő környezetet és lehetőségeket kell biztosítsanak a résztvevőknek, annak érdekében, hogy szembesüljenek a valós vagy szimulált problémákkal, és segítsék őket a növekedésben, miközben átgondolják és megfigyelik belső és külső világukat (Mitchell, és mtsai., 2018).

A szabadtéri oktatást tekintve fontos, hogy a tevékenységek úgy legyenek összeállítva, hogy azokon a résztvevők minden tagja részt tudjon venni és legyen benne számára kihívás. Ösztönözni kell őket, hogy tapasztalataikból tanuljanak (Neill, 2008).

Az idő teltével kidolgoztak egy modellt, a választáson alapuló kihívás modelljét (Neill, 2008), mely során adott szituációban kell teljesítsenek a résztvevők és lehetőségük van saját értékeket meghatározni és egymást felelősségre vonni, amennyiben valaki nem tartja be azokat. Mindez érvényesíti az önbecsülés és a választás általi kihívás értékeit. Emellett fontos megemlítenem, hogy ez egy olyan modell, ahol minden résztvevő magának és csoporttársainak kell elszámoljon, nem pedig a tanárnak, mint a formális oktatás során (Neill, 2008).

Amikor szabadtéri oktatásról beszélünk, nem szabad elfeledkeznünk a Kolb-féle tapasztalti tanulási modellről sem. Kolb szerint a tanulás a konkrét tapasztalatok szerzésével indul el, ezt követően jön a megfigyelés, az elemzés, más szóval a tanulni kívántak megértése. Ezt követi a feldolgozás, majd az addig tanultak új szituációkba való ültetése, kipróbálása (Tóth, 2011). Ez a folyamat megy végbe a szabadtéri oktatás során is függetlenül milyen témában szerzi új ismereteit a tanuló.

Mindemellett Pieter Schoe és Floor Vuééings munkássága is kiemelkedő eredményekkel szolgál mindazoknak, akik ifjúsági, közigazgatási és üzleti területen tevékenykednek. Ők dolgozták ki az együttműködés skáláját. Ez a skála azon alapszik, hogy minden csoport vagy csapat esetében beszélhetünk együttműködésről, annak jelenlétéről. Viszont fontos tudnunk azt, hogy nagyon nagy különbségek vannak azon a téren, hogy hogyan működnek együtt vagy hogy az együttműködésüknek milyen eredménye van (Mitchell, és mtsai., 2018). Három területet különítettek el:

- A küzdelem világát, mely ellenállást kelt, ebben a világban nincsenek összehangolva a célok, nagymértékű ingerültség jellemzi.
- Az elkerülés világát, ahol a célok, mintha nem is lennének, figyelmen kívül vannak hagyva, az emberek kivonják magukat a tennivalók alól, itt mindenki a saját dolgaival van elfoglalva.

- Az együttműködés világát, amelyet a kölcsönös bizalom, az őszinteség, a kapcsolatok keresése és a közös célok biztosítanak (Marton, és mtsai., 2015).

„Az együttműködés tudásmegosztást, kölcsönös megbecsülést és elismerést, közös cél kitűzését, egymás tulajdonságainak kiaknázását, egymástól való és egymással való tanulást, valamint a mindenki számára előnyös megoldások megtalálását jelenti.” (Marton, és mtsai., 2015)

Ennek első lépése, hogy tapasztalatainkat összegyűjtsük és ezeket ítékezés nélkül megosszuk társainkkal. Egyszerűen elmondva, hogy mi történt velünk, mi a célunk, hol állunk jelenleg és ennek kapcsán dolgozhatunk-e közösen. Amennyiben nyitva tartjuk elménket és tisztelettel bánunk társainkkal, konkrétan és direkt jelzünk vissza, abban az esetben a tanulási folyamat gyorsan elindul és eltűnnek az addig jelenlévő határvonalak (Marton, és mtsai., 2015). A szabadtéri oktatással is, akár csapatról, akár csoportról beszélünk célunk lehet, hogy jobban tudjanak együttműködni és ehhez a megfelelő módszereket alkalmazva el is juttathatjuk a résztvevőket.

1.4. További eredmények és vélekedések a szabadtéri oktatásról

A 2020-ban elindult világjárvány több területen okozott nehézségeket, ilyen volt az oktatás is. Egy kutatásban hangsúlyozták a szabadtéri oktatás jótékony hatásait, többek között beszámoltak arról, hogy a szabadtéri környezet javíthatja a gyermekek motivációját és jólétét, emellett pedig hozzájárulhat a gyermekek fizikai aktivitásának és tanulási eredményeinek növeléséhez. Továbbá arról is beszámoltak, hogy a természetben való tanulás csökkenti a stresszt és javítja a mentális jólétet is. Minderre igen nagy szükség van napjainkban, hiszen a járvány legalább 1,5 milliárd tanuló oktatását zavarta meg, mely a Földön élő gyermekek több, mint 90% százalékát teszi ki. Mivel a gyermekek több, mint 50%-a nem rendelkezik elektronikai eszközzel, melyet oktatási célra fordíthat, megszűntek a társas kapcsolatok és a személyes tanulás lehetősége, ezek összességében pedig nagy mértékben befolyásolják a gyermekek mentális jólétét. Több országban jutottak arra a következtetésre, hogy a szabadtéri oktatás lehet a megoldás (Khan, 2020).

Skóciában ma már része a kiválósági tantervnek a szabadtéri élmény. Egyetértenek azzal, hogy a szabadtéri oktatás a gyermekek előnyére válik. A járvány terjedését követően előtérbe kerültek a szabadtéri tevékenységeket biztosító óvódák (Brooks, 2020). Hangsúlyozták, hogy egy kis kreativitással bármilyen beltéri tevékenység kivihető a szabadba. Emellett pedig

igencsak jó hatással van a gyerekek szociális, érzelmi és fizikai jólétére egyaránt (Griffin, 2020).

A Swansea Egyetem kutatói három olyan dél-walesi általános iskola tanulási eredményeit elemezték, ahol a tanórákból hetente legalább egy órát a természetben tartottak. Arra jutottak, hogy a tanulók szabadságérzete megnövekedett, amikor kikerültek az osztály falai közül. A tanárok arról számoltak be, hogy ez az oktatási forma segített minden tanuló típust bevonni a tevékenységekbe (Marchant, et al., 2019).

Egy másik kutatásban, melyet 9-10 éves gyerekekkel végeztek, arra jöttek rá, hogy a figyelmet könnyebben fent tudják tartani, akár kétszer annyi ideig is képesek a gyerekek figyelni (Kuo, Browning, & Penner, 2018).

1.5. Interakciós tér biztosítása

A kutatást melyet Bangladesben végeztek, előtérbe helyezték a szabadtéri környezetet. A diákok és a tanárok igényeinek megfelelően átalakították át az iskola udvarát. Az eredmények kimutatták, hogy a gyerekek matematikai és természettudományi teljesítménye javult a szabadban lezajlott órákat követően. Továbbá hangsúlyozták, hogy a tanároknak előzetes képzésre van szükségük, amennyiben szabadtéri órákat szeretnének tartani, hogy ki tudják használni a környezetük adta lehetőségeket (Khan, 2020).

1.6. A szabadtéri oktatás Romániában

Napjainkban már több kezdeményezés is indult a szabadtéri oktatást illetően Románia területén, erre példa a marosvásárhelyi 7-es számú általános iskola, ahol létrehoztak egy szabadtéri osztálytermet, melyet a környezeti tényezőknek megfelelően alakítottak ki (Antal, 2021). Constantin Cucuş elmondása szerint a szabadtéri tevékenységek elősegítik a csapatszellem kialakulását, a tanulók közötti kapcsolat létrejöttét és fejlődését. Emellett úgy gondolja a szabadtéri oktatás nem szorítja háttérbe a tantermi oktatást, inkább új fénybe helyezi és következetességet ad neki. Kihangsúlyozta, hogy egyfajta ösztönzési és kiteljesedési lehetőség a fiatalok számára, mindezt az új kutatások is alátámasztják. Egy innovatív iskola a maga sajátos módján felvállalja és integrálja a szabadtéri oktatási formát. A megújulás, a megerősödés és a tevékenységi kör kiterjesztésének egyik forrásává teszi, mindezt pedig az iskola és a tanulók javára (Cocuş, 2012).

1.7. Készségek, képességek fejlesztése a szabadtéri oktatás által

A szabadtéri oktatás által egy új nézőpontból mutathatjuk meg a tanulóknak az elsajátításra váró tananyagot, emellett pedig segíthetünk nekik olyan készségek, képességek fejlesztésében, elsajátításában, mint például az önkifejezés, kommunikációs képességek, én-azonosságtudat, egymás megismerése, elfogadás, empátia és értő figyelem. Németh (2008) szerint a gyermekek szociális kompetenciáját hatékonyan lehet fejleszteni az iskolai tanórák segítségével. Különböző tevékenységeket javasol egyes kompetenciák fejlesztésére, melyek a szabadban is jól kivitelezhetőek, amennyiben megfelelő környezetet biztosítunk a tanulóknak a tevékenységen való részvételhez.

2. Módszertan ismertetése

Napjainkban egyre nagyobb szükségét érezhetjük a szabadban való időtöltésnek. Ez az iskolában sincs másként, hiszen a korona vírus még inkább felhívta a figyelmet a természetben való időtöltésre. Arra, hogy a gyerekeket újra kivigyük a természetbe.

2.1. Hipotézisek

A serdülőkorú fiatalok és osztályközösségeik szabadtéri oktatását illetően a szakirodalomra és a saját tereptapasztalataimra támaszkodva a következő hipotéziseket állítottam fel:

1. Hipotézis: *A szabadtéri tevékenységek/oktatás pozitív hatással van a gyermekek fejlődésére.*

Több cikkben, tanulmányban is olvashatunk a szabadtéri oktatásról és annak hatásairól. Brooks (2020) is hasonlóképp vélekedik a szabadtéri tevékenységek hatásait illetően, aki Skóciában tevékenykedett a szabadtéri élmény kapcsán. Kifejti, hogy a szabadtéri oktatás a gyermekekre nézve pozitívan hat. Egyre inkább előtérbe kerülnek azok az oktatási intézmények, amelyek ezeket a módszereket alkalmazzák.

2. Hipotézis: *A szabadtéri oktatás segíti a közösség építését, szorosabb kapcsolatok kialakulását.*

A tanórák mellett a tanárok, akik osztályt vezetnek gyakran viszik őket kirándulni, ez nem véletlen, ilyenkor más szemmel nézhetünk a diákokra és ők is egymásra, újabb tulajdonságokat fedeznek fel egymásban és a szabadban lezajlott tevékenységek által közelebb kerülhetnek egymáshoz.

Többek között Constantin Cucos (2012) alátámasztja, hogy a szabadtéri tevékenységek által a csapatszellem, a tanulók közötti kapcsolatok fejlődhetnek.

3. Hipotézis: *A gyermekek többségénél a szabadtéri oktatáson való részvételt követően megfigyelhető változás a viselkedésében.*

Eddigi munkám során, amikor gyermekekkel foglalkoztam és szabadban vezettem tevékenységeket, játékokat, több cselekedetükben véltem felfedezni változást. Emellett Németh (2008) is kiemeli, hogy amennyiben a gyermekek részt vesznek különböző tevékenységeken egyes kompetenciájuk fejleszthető. Ezek kapcsán tevékenységeket is javasol. Általuk a gyermekek szociális kompetenciáját hatékonyan lehet fejleszteni.

4. Hipotézis: *A szabadtéri, mint non formális oktatás kiegészíti a formális oktatást.*

Az iskolákban egyre kevesebb azoknak az óráknak a száma, melyek alatt a gyermekek a szabadban tanulhatnak, szerezhettek újabb ismereteket, holott több kutatás is megerősíti ennek szükségességét és pozitív hatásait.

A világon több ország figyelt fel és jutott arra a következtetésre, hogy a szabadtéri oktatás lehet a megoldás a gyermekek mentális jóllétének elérésre, mivel egyre jobban eltűnnek a társas kapcsolatok (Khan, 2020).

2.2. Alkalmazott kutatási módszerek és eszközök

Kutatásom során három módszert alkalmaztam, a kutatás teljessége érdekében. A három módszer a következő volt: pedagógiai kísérlet, kérdőíves adatfelétel és megfigyelés.

Kutatásomban egy csíkszeredai iskola 9. osztályának 26 tanulója vett részt.

2.2.1. Pedagógiai kísérlet

Az osztály egy része részt vett egy három napos programon, melyen a szabadtéri oktatásban alkalmazott módszereket alkalmazva vezettem le tevékenységeket. Az osztály másik része, azaz a fennmaradó 8 személy esetében nem történt változás, a mindennapjaik ugyanúgy folytatódtak. A kísérlet során a 18 diák a program keretén belül a 14 tevékenységen/játékon vett részt, melyek a következők voltak: ismerkedő kör, pap sapkája, elvárások megbeszélése és szabályalkotás, evolúciós és szurkolós kő/papír/olló, hangoskodó, mi lennél, ha..., botdöntés, kendőfogó, kötélén sétálás, kézbe csapó, szőnyeges, szivacs, program kiértékelése. Mindegyik valamilyen készség/képesség fejlesztésében játszik szerepet.

A program a következőképp állt össze:

Péntek

18:00 – 18:04 Érkezés

18:05 – 18:09 Bemutatkozás a csoportnak

18:10 – 18:14 Házirend ismertetése

18:15 – 18:44 Elszállásolás

18:45 – 18:59 Út a vacsorára

19:00 – 19:59 Vacsora

20:00 – 20:14 Út vissza a szállásra

20:15 – 20:44 Ismerkedő kör

20:45 – 20:59 Hangulatkeltő játék - Pap sapkája

21:00 – 21:59 Elvárások megbeszélése és szabályalkotás

22:00 – 22:59 Szabad program

23:00 Takarodó

Szombat

07:00 – 07:05 Ébresztő

07:06 – 07:44 Készülődés a reggelihez

07:45 – 07:59 Út a reggelire

08:00 – 08:59 Reggeli

09:00 – 09:14 Út vissza a szállásra

09:15 – 09:29 Jégtörő játék - Hangoskodó

09:30 – 10:59 Fejlesztő tevékenység - Mi lennél, ha...

11:00 – 11:29 Szabadidő

11:30 – 12:09 Botdöntés

12:10 – 12:29 Kendő fogó

12:30 – 12:44 Készülés ebédre, kirándulásra pakolás és szünet egyben

12:45 – 12:59 Út az ebédre

13:00 – 13:59 Ebéd

14:00 – 16:59 Kirándulás – Fejlesztő tevékenység: Kötélen sétálás

17:00 – 17:59 Hosszabb szabadidő

18:00 – 18:44 Űrséta kiértékelése

18:45 – 18:59 Út a vacsorára

19:00 – 19:59 Vacsora

20:00 – 20:14 Út vissza a szállásra

20:15 – 20:29 Jégtörő játék - Kézbe csapós

20:30 – 21:59 Fejlesztő tevékenység - Szőnyeges

22:00 – 22:59 Szabad program

23:00 Takarodó

Vasárnap

07:00 – 07:05 Ébresztő

07:06 – 07:44 Készülődés a reggelihez

07:45 – 07:59 Út a reggelire

08:00 – 08:59 Reggeli
09:00 – 09:14 Út vissza a szállásra
09:15 – 09:29 Hangulatkeltő játék - Szivacs
09:30 – 10:59 Program kiértékelése
11:00 – 11:59 Csomagolás
12:00 Távozás

2.2.2. Megfigyelés

A megfigyelést, mint módszert jelen kutatásban a kísérlet kapcsán alkalmazom. Minden fejlesztő tevékenységet megfigyelek és ezek mellett a program teljességére nézve megfigyelem a résztvevőket. Az ezekből származó megfigyeléseimet pedig lejegyzem és összehasonlítom a résztvevők visszajelzésével.

2.2.3. Kérdőíves adatfelvétel

A kísérlet és a megfigyelés mellett, annak érdekében, hogy teljeskörű vizsgálatot végezhessenek a 26 tanulóval lekérdeztem egy kérdőívet a programot megelőzően (prae) és egyet a programot követően (post). A két kérdőívet összehasonlítva vonok le további következtetéseket, melyeket társítok a saját megfigyelési ív alapján megfogalmazott megfigyeléseimmel.

A kérdőívekben olyan kérdésekre keresem a választ, hogy a figyelmük, bizalmuk, a társak ismerete változott-e a kísérlet során, valamint a saját magukról és társaikról alkotott képük hogyan és miben változott.

3. Szabadtéri oktatás módszereinek alkalmazása és eredményessége

A kutatásban részt vevő személyek száma összesen 26, melyből 18 személy vett részt az általam tartott tevékenységeken, a fennmaradó 8 személy életében nem történt változás. A kísérletben részt vett személyeket tekintve a fiú-lány arány egyenlő arányban oszlik meg. A származásukat illetően, a kutatásban résztvevők 73,1% vidéki, 26,9% pedig városi.

Kutatási eredményeimet a leginkább fejlesztendő/fejlesztett készségek/képességek alapján csoportosítottam.

3.1. A szabadtéri oktatásban fejlesztett készségek/képességek

3.1.1. Társismeret

A társak megismerése és a velük töltött idő részét képezi a szociális kompetencia fejlesztésének, erről Németh (2008) is hasonlóképp vélekedett, hiszen kiemelte hatékonyságát az iskolai tanóráknak, melyek segítenek a gyermekek szociális kompetenciájának fejlesztésében.

A kísérletet tekintve több visszajelzés is érkezett, hogy új dolgokat tudtak meg egymásról. Ilyenre volt példa, amikor a „Mi lennél, ha...” tevékenység kiértékelésére került sor:

„Nekem az tetszett, hogy nem csak párban, hanem közösségben is megtudhattunk új dolgokat egymásról, és eléggé meglepő dolgokat is, jó volt hallgatni ezt az egészet, ahogy nagy odafigyeléssel bemutatták egymást.”

„Jó volt ezt hallani, hogy saját magukról is mit gondolnak.”

„Így is, hogy az osztályban sokat beszélgetek a többiekkel, még így is tudtam meg új dolgokat.”

„Én próbáltam odafigyelni, mert ebből az 5 dologból minimum egy olyan, ami bár egy kicsit is jellemző a személyiségünkre és el tud árulni dolgokat rólunk.”

„Én úgy gondolom egy beszédes ember vagyok, úgyhogy nem lepett meg a többség véleménye meg a mondókája, de azért volt egy-kettő, amelyikre felkaptam a fejemet és megtudtam valami újat.”

„Nekem az tetszett a leginkább, hogy mindenkinek megvolt az, hogy kit ismer a legjobban és érdekes volt, hogy megtalálta és az, hogy kivel nem beszél.”

„Nekem tetszett hallani azt, hogy egyesek, hogy mutatják be magukat és azt tartottam a legizgalmasabbnak, hogy én eddig, hogy néztem rájuk és, hogy ők hogy szeretnék, hogy hogyan lássuk őket.”

A kitöltött kérdőívek alapján elmondható, hogy több diák esetében történt változás a tevékenységek hatására. Arról az osztálytársukról, akit a legjobban ismernek az osztályban a 26 főből 13-an írtak másként, például volt, aki újabb tulajdonságait emelte ki írásában, mint, hogy *“humoros, segítőkész”* és volt, aki a fejlődésére vonatkozóan írt: *“Az elmúlt időkben érzem a fejlődését, ami igazán jól esik.”*

Mindemellett azonban előfordult az is, hogy a második kérdőív kitöltése során szűkszavúbban fogalmazták meg a társukkal kapcsolatos gondolataikat, ilyenre példa 2-3 személy esetében volt.

A kérdőívben feltett kérdések között arra is kíváncsi voltam, hogy a névsorban utánuk következő személyről hogyan vélekednek és mindez változott-e a tevékenységek hatására. Elmondható, hogy több esetben történt változás, hiszen 9 személy esetében véltem felfedezni plusz információkat a társukról. Volt, aki felismert egy negatív tulajdonságot is, például: *„lusta”* vagy volt, aki pozitívat, mint például: *„figyelmes”, „megértő, barátságos”*. Olyan is akadt, akinek megváltozott a másik személyről alkotott képe: *„Nem megbízható embernek tartom, a róla alkotott képem kicsit más volt, viszont megmutatja lassan az igazi arcát.”*

A levezetett tevékenységeken több visszacsatolás volt, arra nézve, hogy milyen új dolgokat tudtak meg a társaikról, például a *„Mi lennél, ha...”* játék során több személy választotta a rózsát, mint szimbólumot és erre a többiek fel is figyeltek, hiszen mindenki más és más tulajdonságot társított hozzá, ezeket látva pedig megerősítették az osztálytársak, hogy ez valóban igaz az adott személyre.

A tevékenységek közben látványos különbséget figyeltem meg arra nézve, amikor párban kellett beszélgetni a legjobban ismert személlyel és a legkevésbé ismert személlyel. A *„Mi lennél, ha...”* tevékenység során első körben azzal a személlyel kellett beszélgetni, akit a legkevésbé ismernek, ekkor mindenki egy zártabb pozíciót vett fel. Akadt, aki oldalra fordulva beszélt a partnerével, volt, aki nem is nézett a másikra, ezzel szemben, amikor az ismerős személlyel kellett párban ülni már jóval nyitottabbak voltak, nem törődtek vele, hogy hogy ülnek a kényelmet helyezték előtérbe és sokkal lazább testtartásuk volt az előzőhöz képest. Gyakrabban néztek egymás szemébe és adtak a párjuknak visszajelzést, arról amit mondott.

3.1.2. Önismeret/önkép

Griffin (2020) hatékonyságát a szabadtéri oktatásnak a gyermekek egyéni fejlődését illetően, a saját magukról alkotott képüket illetően. Az általam megkérdezettek között 13 személy

visszajelzésében tűnt ki, hogy változott a magáról alkotott képe a tevékenységeket követően. Volt, aki magabiztosabban fogalmazott a második kérdőívben, mint az elsőben, erre példa:

1. Kérdőívben írt válasz: „*apróságokon stresszelek, félek, hogy az emberek megbántanak*”
2. Kérdőívben adott válasz: „*Hát őszintén én szeretem magam, hálás vagyok mindenért. Nem tartom magam átlagosnak kicsit meg kell ismerni és sokkal több van bennem mint amit mutatok.*”

A kísérletben részt vettek között 14 tanulóról mondható el, hogy másként látja magát és más hisz arról, hogy mit gondolnak róla a valóságban, családja, barátai. A kérdőívek alapján arra jutottam, hogy 12 személy esetében térnek el a nézőpontok az adott személyről, azt vizsgálva, hogy a személyek mit gondolnak, hogy mások hogyan látják őket és ezzel szemben, a valóságban az osztálytársak mit gondolnak róluk. 14 esetben megegyezik a képzelt és a valós kép, vagyis azok a személyek, akik jellemezték a leginkább vagy legkevésbé ismert személyt, az eddigi ismeretségük alapján jól be tudták azonosítani adott tulajdonságait.

Megfigyeléseim alapján azok között a személyek között, akik részt vettek az általam levezetett programon több esetben volt jelentős felismerés az önismeretét illetően. Volt, akinek a „Kötélen sétálás” tevékenység segített felismerni magában, hogy mire képes és nem mindig kell ő segítségén másokon, nyugodtan elfogadhatja ő is a segítséget.

3.1.3. Figyelem

Egy kutatás során, melyről már korábban említést tettem megállapították, hogy a gyerekek akár kétszer annyi ideig is képesek fenntartani figyelmüket (Kuo, Browning, & Penner, 2018), ez egy másik oldalról ebben a kutatásban is megerősítésre talált, hiszen azok a személyek, akik részt vettek a programon változott a figyelmi szintjük, azokkal szemben, akik nem vettek részt a programon. Ebben több tevékenység is a segítségükre volt, mint például a: pap sapkája, mi lennél, ha..., kötélen sétálás, szőnyeg és a szivacs játék.

Első körben még az ismerkedő körnél kineveztünk két labdát egy-egy feladat ellátására, az egyik volt a beszélő labda, a másik a figyelmeztető labda. A program alatt pedig minden alkalommal alkalmaztuk őket, amíg az elején még mindenki egymás szavába vágott és nehezükre esett végighallgatni társaikat, a program végére már, amikor a kiértékelés is zajlott mindenki csendben végig várta, amíg a többiek beszéltek és így jóval hatékonyabban működött a kommunikáció a résztvevők között.

Másod sorban egy olyan módszert is alkalmaztam, melynek során, ha valaki felemeli a kezét, te is fel kell emeld és ezzel jelzel a többieknek, hogy valaki mondani akar valamit és rá kell

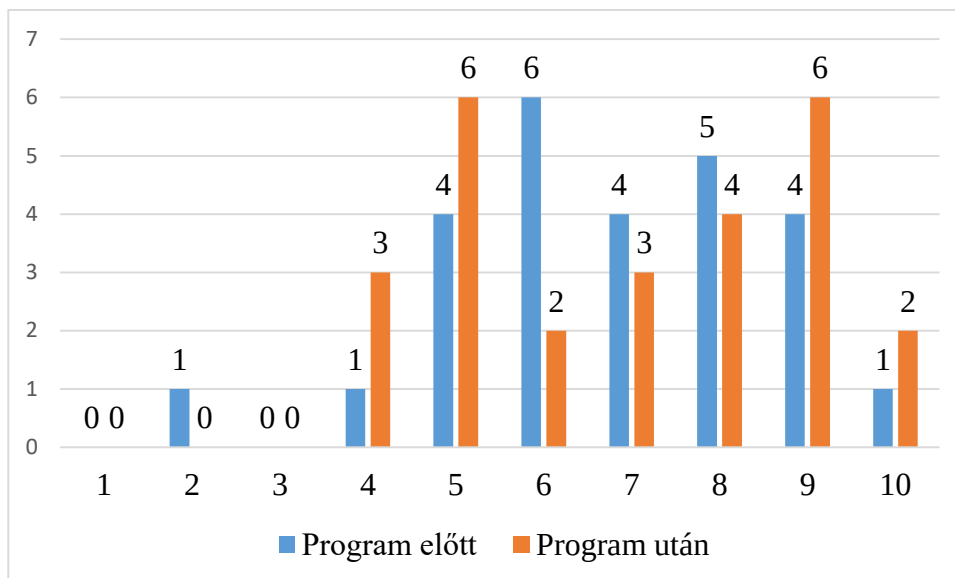
figyelni, ennek alkalmazása során is arra jutottam, hogy míg az elején még felemelt kézzel is beszéltek, a program végén csendben várakoztak.

Harmadrészt a „*Hangoskodó*” játék segítségével a figyelmet igyekeztem fejleszteni. Három kört játszottunk, melynek során első körben még nem nagyon figyeltek oda, hogy milyen üzenetet próbálnak nekik a többiek átadni, ezzel szemben az utolsó körben már egy hosszabb kifejezést is könnyedén kitaláltak, annak köszönhetően, hogy minden figyelmüket azokra fordították, akik az üzenetet próbálták átadni nekik.

Mindemellett a többi fejlesztő tevékenység is segített a figyelem fejlesztésében, hiszen a csapatmunka mellett ez is nagyon fontos és szükséges a feladat elvégzéséhez. Ide kapcsolódva, amíg a szönyeges tevékenység elején még mindenki egymás szavába vágva beszélt és nem vett tudomást arról, hogy mit mond az osztálytársa nem tudták megoldani a feladatot, amint sikerült egymás ötletét végighallgatni eljutottak oda, hogy megtalálják a megoldást és teljesítsék a feladatot. Ez a kötélen sétálás esetében úgy alakult, hogy már a legelején nagy koncentrációra és figyelemre volt szükségük, hogy meg tudják közösen tartani az osztálytársukat, ehhez pedig nem csak rá kellett figyelniük, hanem egymásra is, akik a kötelet tartották, hogy stabil legyen, emellett pedig a kötélen sétáló egyén is oda kellett figyeljen rájuk, hogy ne hogy lelépje azokat, akik tartják és oda lépjen, ahova irányítják.

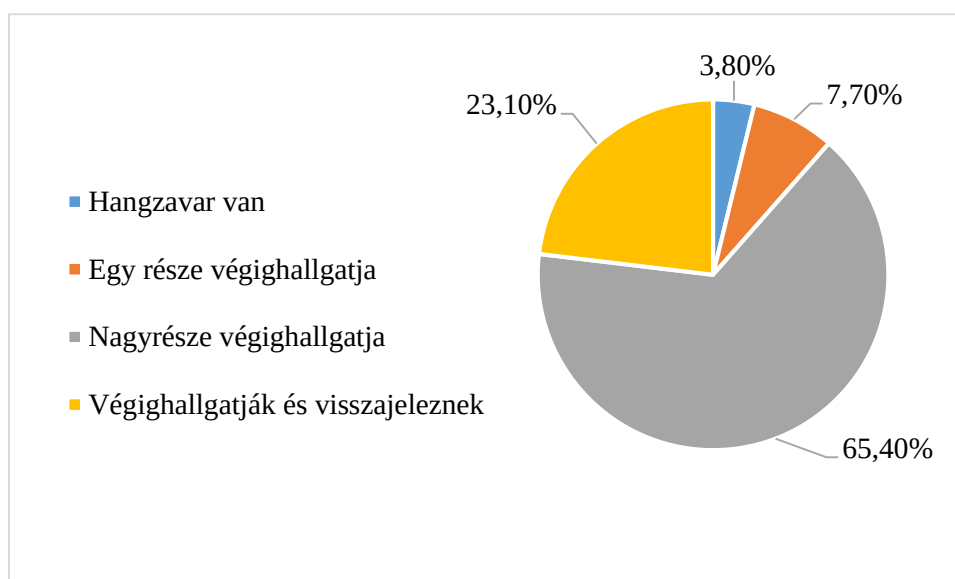
Összességében nézve a különböző tevékenységeket mind más és más területeire fókuszáltak a figyelmet illetően, de ez segített abban, hogy mindenki fejleszthesse magát ezen a téren.

Azt nézve, hogy milyen mértékben terelődik el a figyelmük hosszabb ideig tartó tevékenységeken arra jutottam, hogy mindkét esetben beszélhetünk változásról, tehát azok esetében is változik, akik nem vettek részt a programokon és azok esetében is, akik igen, viszont míg azok akik részt vettek a programon többségének növekedett a figyelmi szintje, addig azoknak, akik nem vettek részt inkább csökkent. Kilenc személy esetében növekedett, akik részt vettek és négy személy esetében csökkent, akik nem vettek részt a programon. Az összlétszámot tekintve hat személy esetében nem változott egyik irányba sem.

1. ábra: Figyelem elterelődése hosszabb ideig tartó tevékenységeken

Az osztályban a kirándulást megelőzően 3,8% szerint nagy volt a hangzavar, 19,2% szerint az osztály egy része végig hallgatta, ha valaki beszélt, de többen közbeszólóak, 61,5% gondolta úgy, hogy az osztály nagyrésze végig hallgatta, ha valaki beszélt, de akadtak közbeszólók is és 15,4% gondolta azt, hogy végig hallgattak egymást és vissza is jeleztek egymásnak. Ezzel szemben a kirándulást követően már 65,4%-a gondolja úgy, hogy a nagyrésze figyel, de akadnak közbeszólók és 23,1%-a szerint hallgatják végig egymást és jeleznek vissza egymásnak. A következő ábra szemlélteti a fentebb írtakat:

2. ábra: Osztálytársak meghallgatása

3.1.4. Összetartás

Az osztály összetartását tekintve nem beszélhetünk nagy változásról, legalábbis a kérdőívek adatai alapján, hiszen míg az osztály 23,1%-a gondolta úgy kezdetben, hogy nagyon összetartó közösségről beszélhetünk, addig a kísérletet követően 19,2% volt ezen a véleményen, összességében nézve azonban emelkedés figyelhető meg, hiszen akik korábban háromra vagy ötre értékelték, azoknál a személyeknél a kísérletet követően pozitív irányba emelkedett. Megfigyeléseim szerint azok, akik részt vettek a tevékenységen ezen a téren változtak, főként a szőnyeges tevékenység során mutatkozott ez meg, mivel a tevékenység kezdetén még mindenki csak lazán egymaga állt fel a szőnyegre, akár kifelé fordulva, ezután lassan mindenki befele fordult, majd egymásba karoltak és a végén, amikor már meg kellett fordítani a szőnyeget átkarolták és segítették egymást, közös erővel oldották meg a feladatot, összedolgoztak és ez meglátszott. Jól kivehető volt az, hogy mennyire tartanak össze a tevékenység kezdetén és ez hogyan alakult át a végére.

Emellett a délutáni kirándulás során is arra mutattak adott jelek, hogy az osztályközösség fejlődik ezen a téren, hiszen egységesen közlekedtek, nem szétszéledve, mint az első esti vacsorára való sétakor. Figyeltek egymásra, hogy senki se maradjon nagyon le, de előre se nagyon haladjon.

3.1.5. Kommunikáció

A szociális kompetencia egyik fő eleme a kommunikáció, ennek fejlesztése jelen van a hagyományos iskolában is, úgy anyanyelvi, mint idegen nyelvi szinten. Mindennapjaink része, végigkíséri az iskolában töltött időt és az azon kívüli időt is. Fontos, hogy a beszélgetéssel töltött idő senki számára ne okozzon stresszt, félelmet vagy egyéb negatív érzést. Kutatásom során kiemelt figyelmet fordítottam a kommunikációra, volt tevékenység, melynek során a résztvevők három különböző szituációban próbálhatták ki magukat: ismeretlennel való kommunikáció, ismerőssel való kommunikáció és a nyilvánosság előtt történő kommunikáció. Mindhárom szituációban megfigyeltem a résztvevőket és ahogy már fentebb is említettem a testtartásuk nagy mértékben eltért az első két szerepben. A nyilvános beszéd alkalmával is jól kivehetőek voltak, hogy kinek okoz nehézséget mások előtt beszélni. Megfigyeléseim alapján három személynek okozott nagyobb nehézséget, egy személy végig megerősítésre várt, mialatt beszélt, négy személy bizonytalan volt a mondandójában és 11 személy beszélt szabadon, nyíltan, volt aki még egy poént is beleszólt a mondani valójába.

A kutatásban résztvevőket arra kértem, hogy határozzák meg érzéseiket a négy típusú kommunikáció kapcsán. Ehhez megadtam olyan érzelmeket, amelyek leggyakrabban előfordulhatnak beszélgetések során, legyen az ismeretlennel, ismerőssel, iskolában vagy nyilvánosan egy előadás során. Az érzelmek a következők voltak: ingerült, féltő, aggódó, ideges, bosszús, elégedett, boldog, fókuszált, büszke és izgatott.

Távoli, ismeretlen személlyel való kommunikáció: Nem mutatható ki nagymértékű eltérés a kísérletet megelőző időszak és a kísérletet követő időszakot tekintve, sem azok között, akik részt vettek a tevékenységeken, sem azok között, akik nem vettek részt, azonban nagy számban félnek vagy izgatottak ilyen beszélgetések esetén.

Közei ismerőssel való kommunikáció: Ezen a téren megemelkedett azok körében a pozitív érzések száma, akik részt vettek a tevékenységeken, összesen 17 személy társított valamilyen pozitív érzelmet az ismerőssel való beszélgetés kapcsán és lecsökkent a negatív érzelmek száma. Azok között, akik nem vettek részt a tevékenységeken változatlan maradt, mindkét alkalommal pozitív érzelmeket jelöltek.

A programot tekintve érezhető volt, hogy könnyebben megnyílnak ismerős közegben, mintha olyannal kell beszélniük, akit alig ismernek. A visszajelzések és apró gesztusok is gyakoribbak voltak, mint az ismeretlennel való beszélgetések alkalmával.

Nyilvános kommunikáció: A nyilvános kommunikációt tekintve nem történt sem negatív, sem pozitív irányba változás, összesen kilenc negatív érzelmet és kilenc pozitív érzelmet jelöltek meg, melyből kimagasló volt az izgatott érzelem. Akik nem vettek részt a tevékenységeken, esetükben megnövekedett a negatív érzelmek száma, azonban ez nem társítható az általam megtartott tevékenységekhez.

Az iskolai kommunikáció esetén, amikor mások előtt kell megszólalni, arra a következtetésre jutottam, hogy azok körében, akik részt vettek a tevékenységeken kimagasló az idegesség érzése és a fókuszált érzése. Azok körében pedig, akik nem vettek részt több pozitív, mint negatív érzelem van jelen, ezek közül is a legtöbben izgatottnak tartják magukat az iskolában való nyilvános beszédet tekintve.

Megfigyeléseim alapján, akik jelen voltak a tevékenységen nagy számban tudták teljes mértékben felidézni és elmondani kiállva a többi résztvevő elé, amit a párjuk mondott nekik a „*Mi lennél, ha...*” tevékenység során. Emellett, amikor a kiértékeléseket tartottuk nyíltan tudtak beszélni érzéseikről és megosztani mindenkivel gondolataikat, például a „*Kötélen sétálás*” kiértékelése során az egyik résztvevő ezt mondta: „*Nem szeretek segítséget kérni emberektől, úgyhogy elég nagy előrelépés volt ez nálam, hogy megbíztam valakibe.*”

3.1.6. Csapatmunka

Dewey (1938) fontosnak tartotta, hogy minden cselekedet legyen tükrözve és összekapcsolva más területekkel, mert ezek nélkül nem marad meg a gyermek fejében. Kutatásom során igyekeztem minden fejlesztő tevékenységet és más cselekedeteket is összekapcsolni az iskolában való cselekedetekkel és történésekkel, ezáltal a résztvevők saját felismeréseket tudhattak magukénak, melyeket hangosan ki is mondtak. Itt került előtérbe a csapatmunka is, amely nagyon lényeges egy osztály életében, hiszen mindennapos feladatokat kapnak a diákok az iskolában, melyeket közösen kell megoldjanak, mindehhez elengedhetetlen egy jó vezető és egy jó csapat. A kutatás során több tevékenység is szerepet játszott abban, hogy a résztvevők a program végére jobban tudjanak csapatban dolgozni, ilyenre példa a botdöntés, a kendő fogó, a kötélén sétálás vagy a szőnyeges tevékenység.

Ahhoz képest, ahogyan a szőnyeges tevékenység elején, mily módon álltak fel a szőnyegre, gyökeresen átalakult a pozíció a végét tekintve. A kiértékelő során érkezett visszajelzések alapján is ez mondható el, például az elejéről így vélekedtek: *„lazán, mindenki egymaga”*, *„mindenkinek legyen hely”*, ehhez képest a végén: *„összepakolva”*, *„szorosan, közel”*.

A tevékenységet tekintve a következőket hangsúlyozták a résztvevők: eufórikus, összetartozás, kellemetlen, különleges, boldog, elviselhető, jó, fura stb. Összességében mégis mindenkinek volt sikerélménye és ez kívülről tekintve új erőt adott a közösségnek és motiválta őket, hogy mennyi mindenre képesek. Egy idézet, melyet az egyik lány mondott a szőnyeges tevékenység értékelése során: *„Szemmel láthatóan érzelmileg és fizikailag is közelebb kerültünk egymáshoz így és összetartottunk.”*

Mindezt a kérdőívek is alátámasztják, melyben a csapatmunkára vonatkozó kérdés tekintetében jelentős változás történt pozitív irányba, a kísérletben résztvevők között 65,4%-a gondolta úgy kezdetben, hogy jól tudnak csapatban dolgozni és 30,8% azt, hogy nagyon jól tudnak, míg ezzel szemben a kísérletet követően megemelkedett azok száma, akik szerint nagyon jól tudnak csapatban dolgozni és a csapatban nincsenek konfliktusok, összesen 38,5%, emellett pedig 61,5% gondolja úgy, hogy jól tudnak csapatban dolgozni, de akadnak konfliktusok.

A számok mellett beszélhetünk a csapatmunka során megjelenő szerepekről is, amelyek külső szemmel jól láthatóak, ezeket azonban nem mindig veszik észre a feladat megoldásán dolgozó fiatalok, fontos, hogy aki észreveszi mindezt visszajelzést adjon nekik, mivel ezzel megkönnyítheti a fiatalok későbbi munkáit. A szőnyeges tevékenység során azzal szembesültem, hogy több diák nem tudja meghatározni, hogy ő pontosan milyen szerepben volt

jelen a feladat megoldása alatt. Többen jelezték, hogy ők alkalmazkodók voltak. Voltak, akik ötleteltek vagy tartottak, esetleg kihangsúlyoztak egy-egy ötletet, valamint volt egy személy, aki kivitelezőnek tekintette magát. Megfigyeléseim alapján ezeknek a szerepeknek a száma elég változó volt a résztvevők visszajelzéseire képest, azonban hasonlóan oszlott meg, mint a kérdőívben jelöl szerepek eloszlása, itt gondolok például az ötletelők számára, akik valójában többen voltak, mint ahányan elmondták. Emellett pedig az alkalmazkodók száma is hasonló eredményt mutat, hiszen az osztályban 42,3% gondolja úgy, hogy egy nagyobb projekt során alkalmazkodó szerepet töltene be. Nem sokkal ezek mögött van azok száma, akik a pontosságra törekednek (38,5%) és azok, akik végrehajtanak, vagyis cselekednek (26,9%).

Összességében tekintve minden csapatmunkát erősítő játékról/tevékenységről elmondható, hogy az elejéhez képest fejlődtek úgy csapat, mint egyén szempontjából, hiszen a kezdeti „én” szerepből kilépve a „mi”-re koncentráltak.

3.1.7. Segítőkézség

Az iskolában elengedhetetlen, hogy az osztálytársak egymásnak segítséget nyújtsanak. Kíváncsi voltam, hogy a szabadtéri oktatás milyen hatással van erre nézve. Egy döntés elé állítottam a kísérletben résztvevőket, hogy mit tennének, ha egy osztálytársuk segítségre szorulna, a válasz lehetőségek a következők voltak:

- Azonnal odaszaladok és segítek neki
- Segítséget hívok
- Távolról szemlélem mi történt
- Figyelmen kívül hagyom.

Azok a személyek, akik részt vettek a tevékenységeken pozitív irányba növekedett a segítőkészségük, hiszen míg a tevékenységeket megelőzően tíz személy segített volna, hat segítséget hívott volna és ketten távoli figyelői lettek volna az eseményeknek, addig a tevékenységeket követően tizenketten segítenének, öten segítséget hívnának és már csak egy személy lenne távoli figyelője a történeteknek. Azok esetében, akik nem vettek részt egy tevékenységen sem, nem történt változás.

Saját megfigyelésem alapján minden résztvevő, aki jelen volt fejlesztette segítőkészségét és támogatta társait, ez pedig megnyilvánult a különböző játékok során, amikor valaki nem tudott részt venni vagy valamilyen problémája adódott.

3.1.8. Bizalom

A bizalom kiépítése nem könnyű feladat a hagyományos iskola falain belül. Sok tanár küzd azzal, hogy az osztályközösség nem bízik meg egymásban és ez a tanulás rovására megy. A szabadtéri oktatás során erre nyitott a tér és a módszerek is alátámasztják, hogy igenis ebben a környezetben és ezekkel a módszerekkel lehet bizalmat építeni. Mindezt Mitchell és munkatársai (2018) is alátámasztják, az általuk megjelentetett könyvben.

Az általam levezetett tevékenységek közül, az egyik fejlesztő tevékenység volt az, amely nagy mértékben befolyásolta meglátásom szerint a résztvevők bizalmát társaik és akár saját magukkal szemben. Ez a tevékenység a „Kötélen sétálás” volt, amelynek során minden résztvevő végig kellett menjen egy a társai által kifeszített kötélén. Kezdetben érezhető volt, hogy nem teljesen biztosak abban, hogy ezt meg tudják oldani, de ahogy egyre több személy állt fel arra a kötéltre és tette meg az egy kört, már megváltozott az elképzelésük és mindenki minden erejét beleadta, hogy sikerüljön és mindenki átélhesse azt a pillanatot a kötélén, amikor mindenki őt tartja. Több személy bizonytalan volt és nem bízott a társaiban, de az idő teltével és azzal a tudattal, hogy már több személy is megcsinálta és bízatták a többiek, hogy meg tudja csinálni, erőt adott nekik és ők is végig sétáltak a kötélén.

A kiértékelés során több visszajelzés is érkezett, hogy sikerült megbíznia a társaiban és most már könnyebben rájuk bízta magát. A kérdőívekben feltett kérdésre, hogy mennyire bíznak társaikban első körben a 10-es skálán csupán nyolcan értékelték 9-10-esre a társaikba való bizalmukat, míg a kísérletet követően már 17 személy jelezte azt, hogy nagymértékben megbízik az osztálytársaiban.

3.2. További eredmények a szabadtéri oktatás kapcsán

Kutatásom során a levezetett tevékenységeket tekintve több pozitív hatást figyeltem meg a szabadtéri oktatásra vonatkozóan, azonban ami a fentiekből még nem derült ki az az, hogy a szabályalkotás és az elvárások tisztázása segítette a résztvevőket abban, hogy eredményesebbek legyenek és a tevékenységek gördülékenyebben menjenek. Ahogy azt Neil James (2008), aki kidolgozta a választáson alapuló kihívás modelljét megjegyzi, fontos, hogy lehetőséget biztosítsunk a tanulók számára, hogy ők határozzák meg saját értékeiket, alkossák meg szabályaikat és egymást vonják felelősségre, ha nem tartja be valaki, úgy itt is hasonlóképp történt. Az általam tartott tevékenységeken is gördülékenyen működött és nem kellett további szabályokat vagy felszólításokat tennem, annak érdekében, hogy jól teljen mindenkinek a program.

A program levezetésében nagyon fontos volt a helyszín, ahol a tevékenységeket tartottam, minden egyes tevékenységnek fontos volt a megfelelő tér kialakítása, amelyről gondoskodtunk is, ezek nem valósulhattak volna meg ilyen formában a hagyományos iskola falai mögött. Volt, amelyik esetében az ülőhely volt a fontos és az, hogy ne legyen más a környezetben, ami elvonhatná a résztvevők figyelmét és volt amelyiknél a minél nagyobb szabad tér, ahol bőven van hely, akár futkározni is. Összeségében megfelelő környezetet tudtunk teremteni, ahol a résztvevők a tevékenységekre tudtak koncentrálni.

A kiértékelő során a résztvevők több kulcsszót is társítottak a programhoz, ezek a következők voltak: tapasztalat, összetartás, csapatmunka, élmények, kreativitás, együttműködés, bizalom.

Változások a program hatására:

A tanulók elmondása szerint, amiben segített számukra a szabadtéri oktatás, amiben fejlődtek:

„Jobban meg ismertük egymást.”

„Az osztály sokkal jobban össze szokott. Nagyon jól tett az osztálynak.”

„Jobban odafigyelünk egymásra.”

„Az osztályunk egy szintet lépett úgymond megismertük egymást sokkal jobban és bízunk egymásban.”

„Sokkal közelebb kerültünk egymáshoz, és több emberben megbízok most.”

„Jobban tiszteljük a társainkat.”

„Sokkal jobban megbízunk egymásban, csodálatos emlékekkel bővültünk, és összerázódtunk.”

„Jobban tudunk szervezkedni, bátrabbak vagyunk egymáshoz.”

Van olyan tanuló, aki nem vett részt a tevékenységeken, de a gondolatát fontosnak tartom, a következőképp vélekedett: *„Nem voltam ott, de így kívülről tekintve sokkal közelebb kerültek egymáshoz.”*

3.3. Szabadtéri oktatásra irányuló hajlandóság

Abban az esetben, ha az iskola területén belül lehetőség lenne kialakítani egy szabadtéri tanórákra alkalmas helyet a kísérletben résztvevő 26 diák közül 19 fő tanulna szívesen egy erre

kijelölt helyen, vagyis az osztály 73,1%-a. Azok közül, akik a szabadtéri tevékenységeken is részt vettek 14 személy tanulna szívesen erre kijelölt helyen.

A vizsgálatban résztvevők visszajelzései alapján a szabadtéri oktatásban alkalmazott módszerekkel az alábbi készségek, képességek fejleszthetőek inkább, a hagyományos oktatásban alkalmazott módszerekkel szemben: szervezési és tervezési képesség, csapatmunka, kapcsolatteremtési képesség, kreativitás. Ezek mellett azonban még nagy számban gondolják úgy, hogy az új helyzetekhez való alkalmazkodás képességét és az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képességét is fejleszthetjük a szabadtéri tevékenységek, tanórák által.

Érdekesség, hogy a résztvevők közül csupán ketten gondolják úgy, hogy a vezetési képességet lehet fejleszteni ilyen típusú tevékenységek által, holott nagy számban vannak erre specializált feladatok. Az általam levezetettek közül is akad, ilyen például a szőnyeges tevékenység, amelynek során látványosan előtérbe került, hogy ki az, akinek erős a vezetési képessége, ahogy a feladatot megoldották.

4. A szabadtéri oktatás hatásai

A szabadtéri oktatást tekintve a fentebb bemutatott hipotéziseim beigazolódtak, valamint ezek mellett további következtetéseket vontam le a kutatásban résztvevők körében.

Az elsőként megfogalmazott hipotézisem az volt, hogy a szabadtéri oktatás pozitív hatással van a gyermekek fejlődésére. A kutatásom során több területen is pozitív eredményeket értek el a résztvevők, itt beszélhetünk a figyelemről, a csapatmunkáról, de akár a bizalomról is.

A második hipotézisem az osztályközösség építésére vonatkozott és az azon belüli szorosabb kapcsolatok kialakulására. A kutatás során a résztvevőktől az a visszajelzés érkezett, hogy jobban megbíznak egymásban, jobban megismerték egymást és összetartóbb osztállyá váltak.

Egy másik hipotézisem esetében a viselkedésre összpontosítottam, hogy pontosan miben is változnak a serdülő fiatalok a szabadtéri oktatás által és több területről is megerősítést kaptam, hiszen a diákok jobban tudnak figyelni a tevékenységeket követően hosszabb ideig tartó tevékenységeken, saját érzéseiket könnyebben ki tudják mondani, értő figyelemmel hallgatják társaikat és ha kell visszajelzést is adnak.

Úgy gondolom szükség van a szabadtéri oktatás növelésére, amely kapcsán a kísérletben résztvevők is megerősítettek, hiszen több, mint 73%-a tanulna a későbbiekben is erre kialakított helyen. Amennyiben van lehetőség az iskolák területén kialakítani legalább egy-egy ennek a célnak megfelelő területet, elősegíthetik a nyugodtabb légkör kialakulását és javíthatják a gyermekek eredményességét, ha alkalmazzák a szabadtéri oktatás módszereit.

Az általam levezetett tevékenységek által a leginkább fejlesztett területek a következők voltak: társ ismeret, figyelem, összetartás, csapatmunka, kommunikáció, önismeret/önkép, bizalom. Amit kevésbé sikerült fejleszteni az a nyilvános beszéd és a segítőkészség.

Összességében elmondható, hogy a szabadtéri oktatás módszerei jól alkalmazhatóak és pozitív hatással vannak a serdülőkorú fiatalokra és osztályközösségeikre.

A kutatást érdemes megismételni nagyobb mintán és longitudinálisan is, amennyiben van rá lehetőség a reprezentativitás érdekében.

Összegzés

A kutatásom fő célja a szabadtéri oktatás témakörének körül járása és annak hatásainak vizsgálata a serdülőkorú fiatalok osztályközösségére nézve. Az általam alkalmazott módszerek a következők voltak: kérdőív, kísérlet és megfigyelés. A kutatásom során törekedtem a teljességre, ebben volt segítségemre a három különböző módszer.

A kutatásban 26 fő vett részt összesen, amelyből 18 személy egy program során belekóstolhatott a szabadtéri oktatásba és a hozzá kapcsolódó tevékenységekbe.

Az egyik személy szavaival élnék, aki részt vett a kísérletben: „*Mindenki az osztály tagja és nem szabad senkit sem kiközösíteni.*” Miért ezt a mondatot emeltem ki? Ez igazán egyszerű, nem mindig látszanak meg az erre utaló jelek a hagyományos iskolában, azonban a szabadtéri oktatás során szembetűnően megmutatkoznak és lehet ezeken dolgozni a szabadtéri oktatás módszereivel.

Elmondható, hogy ez a típusú oktatás hatékony módszereket ölel fel, melyek alkalmazásához megfelelő tudás szükséges, ahogyan arról Mitchell és munkatársai (2018) is írtak. Emellett a megfelelő környezet biztosítása elengedhetetlen, amelyről Khan Matluba (2020) beszél írásában saját megfigyelési alapján. Korábbi kutatásokat tekintve még fontosnak tartom kiemelni a marosvásárhelyi 7-es számú általános iskolát, amely Románia területén található és ahol kialakítottak egy szabadtéri osztálytermet, erről Antal Erika számolt be 2021-ben.

A kutatási eredményeket tekintve pozitív hatással vannak a szabadtéri oktatás módszerei a serdülőkorú fiatalokra és osztályközösségeikre, akár a figyelmet, a bizalmat, a csapatmunkát vagy a társismeretet tekintve. Továbbá segíti a tanulókat önmaguk megismerésében és fejlesztésében, az elfogadás gyakorlásában és a segítőkészség fejlesztésében.

Összességében a korábbi kutatásokkal összhangban megerősítést nyert a szabadtéri oktatás pozitív hatása és az, hogy érdemes ebben az irányban gondolkodnunk a gyermekek iskoláztatását tekintve.

Irodalomjegyzék

- Antal, E. (2021, 04 13). *Mindenki a szabadtéri osztályokban szeretne tanulni*. Retrieved 02 22, 2022, from Székelyhon.ro: <https://szekelyhon.ro/aktualis/mindenki-a-szabadteriosztalyokban-szeretne-tanulni#>
- Brooks, L. (2020, 05 10). *Scotland eyes outdoor learning as model for reopening of schools*. Retrieved from The Guardian For 200 years: <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/may/10/scotland-eyes-outdoor-learning-as-model-for-reopening-of-schools>
- Cocuș, C. (2012). *Este importantă educația de dincolo de ușa clasei?* Retrieved 02 22, 2022, from www.doxologia.ro: <https://doxologia.ro/puncte-de-vedere/este-importanta-educatia-de-dincolo-de-usa-clasei>
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. New York: Macmillan.
- Griffin, J. (2020, 03 02). *The Scottish Approach — Love, Relationships and the Great Outdoors*. Retrieved 02 21, 2022, from Medium: <https://medium.com/children-s-centre/the-scottish-approach-love-relationships-and-the-great-outdoors-336fcd7f8df7>
- Hercz, M., & Ledniczki, K. M. (2018). *Tanítható? Tanulható? A tanulás tanítása - Learning to learn*. Retrieved 02 12, 2022, from real.mtak.hu: http://real.mtak.hu/109723/1/2018_1_ART_005_Hercz.pdf
- Khan, M. (2020, 06 18). *I redesigned a school playground for my PhD – and the children got better grades learning outside*. Retrieved 2022.02.21., from World Economic Forum: <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/covid19-school-playground-children-outside-education>
- Kuo, M., Browning, H. E., & Penner, L. M. (2018, 01 04). *Do Lessons in Nature Boost Subsequent Classroom Engagement? Refueling Students in Flight*. Retrieved 02 21, 2022, from Frontiers in Psychology Educational Psychology: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2017.02253/full>
- Marchant, E., Todd, C., Cooksey, R., Dredge, S., Jones, H., Reynolds, D., . . . Brophy, S. (2019, 05 31). *Curriculum-based outdoor learning for children aged 9-11: A qualitative analysis of pupils' and teachers' views*. Retrieved 02 21, 2022, from Plos One: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0212242>

- Marton, S., Vullings, F., Schoe, P., Vogelaere, W., Martel, M., Westhauser, S., . . . Lesny, A. (2015). *Az Együttműködés Skálája - Útmutató a csapatfejlesztéshez*. Retrieved from scaleofcooperation.com: <https://scaleofcooperation.com/hu/a-skalarol/>
- Mitchell, P., Bettini, D., Chatzigeorgiu Mirto, I., Kida, P., Lesny, A., Lisin, I., . . . Nechmias, P. (2018). *Outdoor education from theory to practice*. (I. Lisin, & P. Kida, Eds.) Lublin, Lengyelország: Foundation Institute of Animation and Social Development. Retrieved 02 12, 2022, from https://issuu.com/iairs/docs/outdooreducation_from_theory_to_pra?fbclid=IwAR3cuie1_IP0FGGLRMDIcImd_UoVcSkyoOJmousNoH-6Wia24cWmTrGXD0s0
- Morrison-Schilffarth, K. (2022, 02 13). *Unsere Festschrift als besonderes Geschenk - 100 Jahre Salem auf 464 Seiten*. Retrieved from Salem: <https://www.schule-schloss-salem.de/de/ueber-salem/100-jahre-salem>
- Neill, J. (2008). Challenge by Choice. Retrieved 02 20, 2022, from https://challengebychoice.files.wordpress.com/2008/02/challenge_by_choice.pdf
- Németh Gáborné, D. A. (2008). *A szociális kompetencia fejlesztésének lehetőségei az iskolában*. Retrieved 02 13, 2022, from Pedagógiai folyóiratok: https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-szocialis-kompetencia-fejlesztésének-lehetőségei-az-iskolában?fbclid=IwAR3nFIRrGgYpsJLIDqxK3_mRqQO5dhHywXQ6wiflUo1LdOyOT_NKW2DYn74
- Tóth, P. (2011). *Tanulásmenedzsment és önszabályozó tanulás*. Budapest: Óbudai Egyetem Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ. Retrieved 02 20, 2022, from uni-obuda.hu - Óbudai: https://uni-obuda.hu/e-bulletin/Toth_2.pdf

Mellékletek

1. melléklet: Kérdőív (prae) a szabadtéri oktatásról

Kedves diákok!

László Tünde vagyok a Sapientia EMTE Csíkszeredai Karának hallgatója. Kutatást végzek a szabadtéri oktatással kapcsolatosan, ebben kérem a te segítségedet is.

Köszönöm, hogy kitöltöd a kérdőívet, ígérem nem vesz fel pár percnél több időt a kitöltés.

1. Neved?
2. Nemed?
 - Fiú
 - Lány
3. Milyen településről származol?
 - Vidék
 - Város
4. Jellemezd egy olyan osztálytársad, akit jól ismersz. Írj bátran, bizalmasan kezelem írásod!
5. Jellemezd a névsorban utánad következő társad, hasonlóképp, mint az előző kérdésnél, a lényegre törekedve.
6. Milyennek tartanak mások? (családod, osztálytársak, oktatók) Írj bátran!
7. Milyennek tartod magad? Fontos, hogy őszintén írd, bizalmasan kezelem!
8. Milyen mértékben terelődik el a figyelmed hosszabb ideig tartó tevékenységeken?
1 – egyáltalán nem tudok odafigyelni 10 – teljes mértékben oda tudok figyelni
9. A következő kijelentések közül melyik igaz az osztályra szerinted?
 - Az osztályban mindenki végig hallgatja, ha valaki beszél és akár vissza is tud jelezni.
 - Az osztály nagyrésze végig hallgatja, ha valaki beszél, de akadnak közbeszólók is.
 - Az osztály egy rész végig hallgatja, ha valaki beszél, de többen közbeszólnak.
 - Az osztályban nagy a hangzavar, nem hallgatjuk meg egymást.
10. Milyen mértékben összetartó az osztály?
1 – egyáltalán nem tartunk össze ... 10 – nagyon összetartóak vagyunk
11. Milyen érzés, amikor egy számodra távoli vagy ismeretlen személlyel kell megosztanod magadról dolgokat?

- Ingerült
- Féltő
- Aggódó
- Ideges
- Bosszús
- Elégedett
- Boldog
- Fókuszált
- Büszke
- Izgatott

12. Milyen érzés, amikor egy számodra közeli ismerősséddel kell megosztanod magadról dolgokat?

- Ingerült
- Féltő
- Aggódó
- Ideges
- Bosszús
- Elégedett
- Boldog
- Fókuszált
- Büszke
- Izgatott

13. Milyen érzés, amikor mások előtt kell beszélni?

- Ingerült
- Féltő
- Aggódó
- Ideges
- Bosszús
- Elégedett
- Boldog
- Fókuszált
- Büszke
- Izgatott

14. A következő kijelentések közül melyikkel értesz leginkább egyet:

- Az osztályban nagyon jól tudunk csapatban dolgozni, nincsenek konfliktusok.
- Az osztályban többnyire jól tudunk csapatban dolgozni, de akadnak összetűzések.
- Az osztályban többször jól tudunk csapatban dolgozni, de gyakoriak a konfliktusok.
- Az osztályban van, hogy jól tudunk csapatban dolgozni, azonban rendszeresen a konfliktusok.
- Az osztályban nem tudunk közösen dolgozni, szinte folyamatosan jelen van valamilyen konfliktus.

15. Az osztályban valaki segítségre szorul. Mit teszel?

- Azonnal odaszaladok és segítek neki
- Segítséget hívok
- Távolról szemlélem mi történt
- Figyelman kívül hagyom

16. Az osztály egy nagy közös projektet kap. A feladat elvégzése során milyen szerepet vállalsz?

- irányító
- megfigyelő
- cselekvő
- ötletelő
- alkalmazkodó
- informáló
- ellenőrző
- pontosságra törekvő

17. Milyen mértékben bízol meg az osztálytársaidban?

1 – egyáltalán nem tudok megbízni az osztálytársaimban ... 10 – teljes mértékben meg tudok bízni az osztálytársaimban

18. Részt veszel a kiránduláson?

- Igen
- Nem

2. melléklet: Kérdőív (post) a szabadtéri oktatásról

Kedves diákok!

László Tünde vagyok a Sapientia EMTE Csíkszeredai Karának hallgatója. Kutatást végzek a szabadtéri oktatással kapcsolatosan, ebben kérem a te segítségedet is.

Köszönöm, hogy kitöltöd a kérdőívet, ígérem nem vesz fel pár percnél több időt a kitöltés.

1. Neved?
2. Jellemezd azt az osztálytársad, akit jól ismersz és az első kérdőívben róla írtál. Írj bátran, bizalmasan kezelem írásod!
3. Jellemezd a névsorban utánad következő társad, hasonlóképp, mint az előző kérdésnél, a lényegre törekedve.
4. Milyennek tartanak mások? (családod, osztálytársak, oktatók) Írj bátran!
5. Milyennek tartod magad? Fontos, hogy őszintén írd, bizalmasan kezelem! / Változott-e a magadról alkotott képed a hétvégi programot követően?
6. Milyen mértékben terelődik el a figyelmed hosszabb ideig tartó tevékenységeken?
1 – egyáltalán nem tudok odafigyelni ... 10 – teljes mértékben oda tudok figyelni
7. A következő kijelentések közül melyik igaz az osztályra szerinted?
 - Az osztályban mindenki végig hallgatja, ha valaki beszél és akár vissza is tud jelezni.
 - Az osztály nagyrésze végig hallgatja, ha valaki beszél, de akadnak közbeszólók is.
 - Az osztály egy rész végig hallgatja, ha valaki beszél, de többen közbeszólnak.
 - Az osztályban nagy a hangzavar, nem hallgatjuk meg egymást.
8. Milyen mértékben összetartó az osztály?
1 – egyáltalán nem tartunk össze ... 10 – nagyon összetartóak vagyunk
9. Milyen érzés, amikor egy számodra távoli vagy ismeretlen személlyel kell megosztanod magadról dolgokat?
 - Ingerült
 - Félő
 - Aggódó
 - Ideges
 - Bosszús
 - Elégedett
 - Boldog
 - Fókuszált
 - Büszke
 - Izgatott

10. Milyen érzés, amikor egy számodra közeli ismerősséddel kell megosztanod magadról dolgokat?

- Ingerült
- Féltő
- Aggódo
- Ideges
- Bosszús
- Elégedett
- Boldog
- Fókuszált
- Büszke
- Izgatott

11. Milyen érzés, amikor mások előtt kell beszélni?

- Ingerült
- Féltő
- Aggódo
- Ideges
- Bosszús
- Elégedett
- Boldog
- Fókuszált
- Büszke
- Izgatott

12. Az iskolában milyen érzés, ha mások előtt kell beszélni?

- Ingerült
- Féltő
- Aggódo
- Ideges
- Bosszús
- Elégedett
- Boldog
- Fókuszált
- Büszke
- Izgatott

13. Milyen mértékben bízol meg most az osztálytársaidban?

1 – egyáltalán nem tudok megbízni az osztálytársaimban ... 10 – teljes mértékben meg tudok bízni az osztálytársaimban

14. A következő kijelentések közül melyikkel értesz leginkább egyet:

- Az osztályban nagyon jól tudunk csapatban dolgozni, nincsenek konfliktusok.
- Az osztályban többnyire jól tudunk csapatban dolgozni, de akadnak összetűzések.
- Az osztályban többször jól tudunk csapatban dolgozni, de gyakoriak a konfliktusok.

- Az osztályban van, hogy jól tudunk csapatban dolgozni, azonban rendszeresen a konfliktusok.
- Az osztályban nem tudunk közösen dolgozni, szinte folyamatosan jelen van valamilyen konfliktus.

15. Az osztályban valaki segítségre szorul. Mit teszel?

- Azonnal odaszaladok és segítek neki
- Segítséget hívok
- Távolról szemlélem mi történt
- Figyelmen kívül hagyom

16. Az osztály egy nagy közös projektet kap. A feladat elvégzése során milyen szerepet vállalsz?

- irányító
- megfigyelő
- cselekvő
- ötletelő
- alkalmazkodó
- informáló
- ellenőrző
- pontosságra törekvő

17. Milyen változást érzekelsz az osztályközösségeken belül a csíkrákosi program hatására?

18. A hagyományos iskolában tanulnál-e szabadtéren, erre kialakított helyen?

- Igen
- Nem

19. Milyen készségek, képességek fejleszthetőek könnyebben a szabadtéri oktatási módszerek által, a hagyományos oktatásban alkalmazott módszerekkel szemben?

- Elemző és szintetizáló képesség
- Szervezési és tervezési képesség
- Szóbeli és írásbeli kommunikáció anyanyelven
- Egy második nyelv ismerete
- Számítógépes alapismeretek
- Kritikai és önkritikai képesség
- Csapatmunka
- Kapcsolatteremtési képesség
- Interdiszciplináris csapatban való munkavégzés képessége
- Más területeken dolgozó szakértőkkel való kommunikáció képessége
- Az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képessége
- Kutatási képességek
- Tanulási képesség
- Új helyzetekhez való alkalmazkodás képessége
- Kreativitás
- Vezetési képesség

20. Részt vettél a kiránduláson?

- Igen
- Nem

3. melléklet: A programon levezetett tevékenységek leírásai

1. Ismerkedő kör

Leírás: Első lépés, hogy két kisebb méretű szivacs labdát veszünk elő például egy zöldet és egy narancssárgát. Az osztállyal közösen eldöntjük, hogy melyik színű lesz a beszélő labda (csak az beszélhet, akinél van) és melyik lesz a figyelmeztető labda (a vezető odadobja/gurítja, ahol beszélgetnek/egyébbel foglalkoznak, ezzel jelezve, hogy most másra kell figyelni).

Második lépés, hogy minden résztvevő fel kell írja a nevét egy darab papírragasztószalagra, majd ezt jól látható helyre, a felsőjére fel kell ragassza. Amint ezzel mindenki megvan egymásnak adva a labdát, sorban minden résztvevő elmondja, hogy hogy érkezett most ide és mi a kedvenc szabadidős tevékenysége.

Időtartam: 30 perc

Cél: A cél, hogy a résztvevők jobban megismerjék egymást és megérkezzenek a programra.

Fejleszthető kompetenciák: szóbeli és írásbeli kommunikáció anyanyelven, kapcsolatteremtési képesség, új helyzetekhez való alkalmazkodás képessége, egymás megismerése.

2. Hangulatkeltő játék – Pap sapkája

Leírás: A játék során a résztvevők kört alkotnak. A kör közepére áll egy személy, akinél lesz egy kendő. A körben álló játékosok közül valaki azt mondja, hogy ellopta a pap sapkáját ... (itt mond egy nevet a körben álló személyek közül). A középén álló személy meg kell érintse a kendővel azt a személyt, akinek utoljára elhangzott a neve, ha sikerül megérintenie helyet cserélnek, ha a másik személy hamarabb mond egy másik nevet a körből, akkor már ahhoz a személyhez kell szaladjon a középén álló személy. Amikor helyet cserél a középén álló személy valakivel újraindul a játék és az a személy indítja, aki most visszaállt a körbe, azzal kezdve, hogy: „Ellopta a pap sapkáját ...”.

Kellék: 1 kendő

Időtartam: 15 perc

Cél: A cél, hogy jobban figyeljenek egymásra, fókuszáljanak és felfrissüljenek, ráhangolódva a következő tevékenységre.

Fejleszthető kompetenciák: egymás megismerése, fókuszálás, együttműködés.

3. Elvárások megbeszélése és szabályalkotás

Leírás: Minden résztvevő kap három post-itet, amelyekre egy-egy elvárást kell megfogalmazzanak. A felírt elvárásokat közösen beszélnek meg körben ülve. Sorra mindenki bemutatja, hogy mik az ő elvárásai és ezeket egy flipchart papírra ragasszák. A vezető figyel közben, hogy az elhangzott elvárások között vannak-e hasonlóak és akkor azokat egy csoportba rendezi. Ezt követi egy közös beszélgetés az elhangzottakról, kiemelve, amelyek gyakoriak voltak vagy épp egyediek viszont fontosak az osztály tagok számára.

Az elvárásokat követik a szabályok, ezeket is egy flipchart papírra felírva határozzák meg a résztvevők. Fontos, hogy mindenkinek egyenlő joga van és minden ötlet kerüljön meghallgatásra, csak ezután következik a szavazás, hogy kinek mi felel meg. Minden szabály kapcsán minden észrevétel és hozzászólás meghallgatásra kell kerülni, egy végső megfogalmazást kell találni, amibe mindenki beleegyezik, csak ezután kerül fel a flipchart papírra. A szabályok betartása fontos, erről is kell beszélni, aki nem tartja be közösen a többi résztvevő hoz egy feladatot számára, ami segíti azt a személyt, hogy többet ne forduljon elő. Az elkészült szabályokat mindenki alá kell írja, ezzel jelezve, hogy teljes mértékben elfogadja azokat és be is tartja. Ezen a tevékenységen kerül sor a program bemutatására.

Időtartam: 45 perc

Cél: A cél, hogy mindenki tudja megfogalmazni a saját elvárásait és a többiekét is figyelembe venni, valamint közös szabályok legyenek, amelyeket minden résztvevő betart.

Fejleszthető kompetenciák: elemző és szintetizáló képesség, szervezési és tervezési képesség, szóbeli és írásbeli kommunikáció anyanyelven, kritikai és önkritikai képesség, új helyzetekhez való alkalmazkodás képesség, kreativitás.

4. Frissítő játék – Szurkolós kő/papír/olló

Leírás: A játék úgy indul, hogy minden játékos megy össze-vissza a teremben és a start szóra elkezdi kő/papír/ollót játszani egy hozzá közel álló személlyel. Aki nyer az megy tovább és egy újabb játékost keres, aki pedig veszített beáll a nyertes háta mögé és teli torokból szurkolni kezd neki, pl.: Hajrá Sára! Hajrá Sára! A játék addig tart, amíg egy személy kerül ki győztesnek és mindenki neki szurkol már.

Időtartam: 7 perc

Cél: Minden játékos felfrissül.

Fejleszthető kompetenciák: kezdeményező készség, kapcsolatteremtő készség,

5. Frissítő játék – Evolúciós kő/papír/olló

Leírás: A játék során minden résztvevő tojásként indul, amiből felfejlődhet emberré, azonban ehhez több típust kell megélnen. Az evolúciós típusok a következők: tojás, csibe, dinó, krokodil, majom, ember. Az a személy, aki nyer felfejlődik egy következő típusra pl.: tojásból csibévé vagy krokodilból majommá. Az a személy, aki veszít egyet visszafejlődik pl.: dinóból csibévé, krokodilból dinóvá. Minden játékos csak a saját típusával játszódhat, tehát csibe csibével, tojás tojással és így tovább. Akkor ér véget a játék, ha minden típusból egy marad és a lehető legtöbb játékos felfejlődik emberré.

Időtartam: 7 perc

Cél: Minden játékos felfrissül.

Fejleszthető kompetenciák: esélyegyenlőség, kezdeményező készség, kapcsolatteremtő készség

6. Jégtörő játék – Hangoskodó

Leírás: Három csapatra osztjuk a játékosokat, az első kitalál egy szót, amit a harmadik csapatnak kell átadjon, a második csapat teli torkából kiabál, amivel meg kell akadályozza, hogy a harmadik csapat megértse az üzenetet. A harmadik csapat ki kell találja az üzenetet. Lehet cserélni a csapatokat, hogy mindenki kipróbálhasson minden szerepet és akár lehet nehezíteni, hogy egy szót vagy mondatot kell kitalálni.

Időtartam: 15 perc

Cél: Minden résztvevő ráhangolódjon a következő tevékenységre és kizárja a külvilágot. A résztvevők közül mindenki újult erővel tud részt venni a tevékenységen.

Fejleszthető kompetenciák: Szóbeli kommunikáció anyanyelven, kreativitás.

7. Fejlesztő tevékenység – Mi lennél, ha ...

Leírás: A tevékenység során minden résztvevő post-it-re kell megválaszolja, hogy: „Mi lennél, ha (állat, növény, víz, ékszer, hangszer) lennél?” kérdést, megindokolva minden egyes választ. Miután megválaszoltak minden kérdést párokba kell rendeződjenek, aszerint, hogy kit ismernek legkevésbé a csoportból, majd el kell mondják egymásnak, amit leírtak magukról, erre van mindkét félnek 5-5 perce. Miután elmondák egy ismeretlennek, a legjobban ismert

személynek is el kell. Ezt követően újra vissza kell térni az első személyhez, akivel bemutatják egymást a többieknek. Páronként egymás után felállnak és bemutatkoznak, mindenkit a társa fog egyes szám első személyben bemutatni. Ezt fontos, hogy kövesse egy kisebb értékelő beszélgetés, ki mit gondolt a másikról, milyen dolgot tudott meg, milyen volt ismeretlennek és ismerősnek beszélni stb...

Kiértékelés:

- Mutassátok meg 1-től 5-ig tartó skálán, hogy mennyire volt nehéz ez a tevékenység?
- Miért volt nehéz?
- Amikor ismerősöknek mondtátok, hogy érzitek könnyebb volt vagy nehezebb?
- Hogy éreztétek magatokat, amikor az ismeretlennel beszélgettetek?
- Miben volt más ismerőssel és ismeretlennel beszélgetni?
- A visszajelzésekben már érződött a különbség a beszélgető partnerek között?
- Emelje fel a kezét, aki megtudott valami újat a másikról!
- Az közelebbi személyt mennyire tudtátok végighallgatni anélkül, hogy ne vágjatok a szavába?
- Milyen módon próbáltátok kifejezni az érzéseiteket hallgatás közben?
- Mit éreztetek amikor az ismerőssel beszélgettetek?
- Milyen volt a bemutató, amikor be kellett mutatni egymást? Hogyan éltétek meg?
- Mondjatok pár példát arra, hogy mi az, ami nagyon megmaradt!
- Közönségtagként milyen volt végighallgatni a többieket?
- Mennyire sikerült figyelni a többieket? Hogy éreztet magad közben?

Időtartam: 90 perc

Cél: A cél egymás mélyebb megismerése, valamint a nyilvános beszéd gyakorlása.

Fejleszthető kompetenciák: szóbeli és írásbeli kommunikáció anyanyelven, kritikai és önkritikai képesség, kapcsolatteremtési képesség, egymás megismerése, az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képessége, tanulási képesség, új helyzetekhez való alkalmazkodás, önkifejezés sokfélesége, én-azonosságtudat, nyitottság/tisztelet, empátia, értő figyelem, információ tárolás és kezelés, bizalom, nyilvános beszéd.

8. Fejlesztő tevékenység – Bot döntés

Leírás: Kézfogással kört alakítunk, melynek közepére egy botot szúrunk. A játékosok, egymás kezét fogva próbálják irányítani a kör mozgását, húzzák egymást, igyekeznek valakit a botnak nekihúzni, hogy az feldőljön. Az a személy, aki hozzáér a bothoz, feldönti vagy átemeli a kezét

fölötte esetleg valahol elengedik egymás kezét ott kiesnek azok a személyek. A játék addig folytatódik, amíg egy személy marad játékban, őt botbajnoknak kereszteljük.

További nehezítés lehet, hogy két csapatra osztjuk a résztvevőket, mindenki mellett a másik csapat emberei lesznek. Nagyobbaknál lehet alacsony bot vagy bármilyen eszköz, ami alkalmas, mert találékonyabbak és van egy engedmény ilyenkor, hogy átemelhetik a bot fölött a kezüket és úgy is folytatódik.

Kellék: bot

Időtartam: 40 perc

Cél: Az osztályközösségen belüli csapatmunka erősítése.

Fejleszthető kompetenciák: csapatmunka, új helyzetekhez való alkalmazkodás képessége, kreativitás, vezetési képesség, elfogadás.

9. Kendő fogó

Leírás: A résztvevőket két csapatra osztjuk, lesznek 1-esek és 2-esek. A két csapat egymással szembe feláll, két oszlopban, legalább négy méter távolság kell legyen a két párhuzamosan felsorakozott csapat között. Az egy csapatban lévő játékosok egymás mellé sorakoznak fel, és egytől kezdődően mindenki kap egy számot. Fontos, hogy a két csapatban egyenlően legyenek. A játékvezető feláll a két csoport közepénél kicsit visszább az első számnál és feltart egy kendőt. Minden játékosnak van egy párja a másik csapatban, akinek ugyanaz a száma, mint neki. A feladat az, hogy el kell kapni a kendőt és visszavinni az adott játékos helyére. A játékvezető mond egy számot pl.: 11 és akkor mindkét csapatból ki kell fusson a 11-es számú játékos és elkapva a kendőt be kell vigye a helyére. Ilyenkor nem szabad hátulról befutni vagy egy csapattársunk helyére beállni, mindig oda kell, ahonnan érkezett és előlről kell befusson, ha sikerült bevinni egy pontot kap a csapat, általában 10-ig érdemes menni, utána, ha még van kedvük lehet tovább, de ez egy átlag. Az ellenfél, vagyis a másik 11-es megszerezheti a pontot, ha a másik játékost utoléri és megérinti, miközben az szalad vissza a helyére és akkor az ő csapataé lesz a pont.

Lehet variálni:

- kettőt hívni egyszerre, ebben az esetben, mindig a saját szám megérintése ér és csak akkor, ha ő is hozzáért a kendőhöz, ha csak a másik számú csapattársa ért hozzá és az befutott az a csapat kapja a pontot
- lehet szorozni és osztani, kivonni és összeadnia számokat
- csak prímszámok fussanak

- csak páros számok fussanak
- csak páratlan számok fussanak
- minden szám, ami osztható/szorozható ...(pl.:4-gyel)
- ...

Időtartam: 20 perc

Cél: A résztvevők matematikai ismereteinek felfrissítése, valamint a csapatban való dolgozás erősítése.

Fejleszthető kompetenciák: elemző és szintetizáló képesség, csapatmunka, az ismeretek gyakorlati alkalmazásának a képessége, matematikai kompetencia.

10. Fejlesztő tevékenység – Kötélen sétálás

Leírás: Ehhez a tevékenységhez a résztvevőknek egy körben kell maradniuk, dinamikus kötelet tartva. A résztvevők a kötelet a derekuk magasságában tartják. Egy személy felmászik a kötélre, és elkezd körbe-körbe járkálni. A járókelő a többi résztvevő vállával támaszkodhat. Egy teljes kör megtétele után a személy leszáll és cserél a következő résztvevővel. Szükség van 1-2 megfigyelőre, akik biztosítják a sétáló személyt, és elég résztvevő, hogy a kötelet és a sétáló személyt szorosan tartsák. Fontos, hogy minden résztvevő tudatosítsa, hogy a súly megoszlik az összes ember között, és a csoport képes megtartani egy személyt, valamint minden különböző súlyú résztvevő részt vehet.

- A sétáló személy megfigyelése szükséges.
- A résztvevőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy nem futhatnak vagy ugorhatnak a vonalon.
- Mindenkinek végig kell tartania a kötelet, hogy lehetőséget biztosítson a biztonságos sétára.

Mit kell megfigyelni

- Hogyan viselkedik a járókelő a kötélén.
- A résztvevők érzelmi kifejezése.

Kiértékelés

- Helyezzünk el a földön különböző érzelemkifejezésű képeket. Kérjük meg a résztvevőket, hogy válasszanak egyet, amelyet a tevékenység során a legközelebb éreztek magukhoz. A következő kérdéseket tehetjük fel:
- Miért ezt a képet választottad?
- Melyik adott pillanatban érezted ezt?

- Voltak más érzéseid is?
- Melyik a legemlékezetesebb pillanat?

Időtartam: 90 perc

Cél: A cél a résztvevők közötti bizalom erősítése, a csapatmunka erősítése.

Fejleszthető kompetenciák: bizalom, csapatmunka, figyelem, új helyzetekhez való alkalmazkodás képessége.

Forrás:

https://issuu.com/iairs/docs/outdooreducation_from_theory_to_pra?fbclid=IwAR3cuie1_IP0FGGLRMDIcImd_UoVcSkyoOJmousNoH-6Wia24cWmTrGXDs0

11. Jégtörő játék – Kézbe csapós

Leírás: A játék során a résztvevők egy kört alkotnak. A körön belül egy fő megy körbe, eltakarva a jobb kezével a szemét és a bal kezét jobbra kitarva. A körben álló személyek feladata az, hogy belecsapjanak úgy a körbe sétáló személy kezébe, hogy az ne vegye észre. Amennyiben valaki belecsap a sétáló személy kezébe, az a személy oda kell forduljon és egy személyre rá kell mutasson, ha eltalálja, hogy ki volt helyet cserélni, ha nem akkor megy tovább.

Időtartam: 15 perc

Cél: A cél, hogy minden résztvevő ráhangolódjon a következő tevékenységre és kizárja a külvilágot. A résztvevők közül mindenki újult erővel tud részt venni a tevékenységen.

Fejleszthető kompetenciák: koncentráció, figyelem.

12. Fejlesztő tevékenység – Szőnyeges

Leírás: A szőnyeges játék a fokozatosság elvén alapszik, hiszen a vezető leteríti a padlóra egy szőnyeget, amire első körben mindenki fel kell álljon és anélkül, hogy bárki is lelépne vagy megtámaszkodna valamilyen külső tárgyon 10 másodpercig rajta kell álljon a szőnyegen. A második kör is hasonlóképp zajlik, annyi eltéréssel, hogy a szőnyeget egy kevéssel visszatűrjük, majd újabb 10 másodpercig kell ráálljon minden résztvevő. Ezt megismételjük egészen addig, amíg már biztosak vagyunk benne, hogy kisebb méretű szőnyegen nem férnek el. Általánosságban a szőnyeg felénél tovább nem tudjuk tűrni (befolyásolja a szőnyeg mérete és a résztvevők létszáma).

A tevékenység tovább nehezíthető, ha azt érezzük, hogy a résztvevők még nem érték el azt a pontot, amikor már mindenki csapatként gondolkodik és segítik egymást. A nehezítés abból áll,

hogy a szőnyeget meg kell fordítsák úgy, hogy közben minden résztvevő rajta áll, vagyis ami eddig felül volt alulra kerül és ami alul volt felfordul. Merjünk időt hagyni és ha azt érezzük, hogy lankadt a lelkesedés segítsük őket egy támponttal a megoldás felé.

Időtartam: 90 perc

Cél: A résztvevők közötti gátak lebontása, a csapatmunka erősítése és a közös tervezés és megvalósítás fejlesztése.

Fejleszthető kompetenciák: csapatmunka, bizalom, figyelem, vezetési képesség, új helyzetekhez való alkalmazkodás képessége, kritikai és önkritikai képesség, szervezési és tervezési képesség, elemző és szintetizáló képesség, elfogadás.

13. Program kiértékelése előtti hangulatkeltő játék – Szivacs

Leírás: Párokban ülnek egymással szemben a résztvevők és minden pár előtt van egy tárgy. A tárgy előttük van lerakva a földre és az a feladat, hogy el kell kapni. Két-két kör után lehet párt cserélni. Azonban nem csak ebből áll a játék, minden résztvevő két kézzel kell megérintse a vezető által sorolt testrészeket, amíg azt nem hallja, hogy szivacs, akkor kaphatja el a párja elől a középben elhelyezett tárgyat. A testrészek lehetnek: orr, fül, haj, szív, szem, száj, térd, hát, has stb. A játékvezető felváltva, össze-vissza sorolja a testrészeket, hol többet, hol kevesebbet.

Időtartam: 15 perc

Cél: A cél, hogy minden résztvevő felfrissüljön és ráhangolódjon a következő tevékenységre.

Fejleszthető kompetenciák: reflex, figyelem.

14. Program kiértékelése

Leírás: A program kiértékelése során a résztvevők visszajelzést adhatnak a program keretén belül megélt tapasztalataikról, érzéseikről és elégedettségükről. A résztvevők egy adott távon belül fel kell álljanak, melynek egyik véglete a nagyon elégedetlen, a másik véglete pedig a nagyon elégedett. A következőket sorolja a vezető és a résztvevők aszerint állnak fel, hogy azzal mennyire voltak elégedettek, mennyire volt jó pl.: az első esti program, a mi lennél, ha... tevékenység, a kirándulás, a szőnyeges, a kötélén sétálás, egyéb.

Időtartam: 90 perc

Cél: A cél az, hogy a résztvevők felidézzék a három nap alatt lezajlott tevékenységeket és visszajelzést adjanak a vezetőnek ezekkel kapcsolatban, legyen az pozitív vagy negatív.

Fejleszthető kompetenciák: figyelem, szóbeli kommunikáció anyanyelven, kritikai és önkritikai képesség, tanulási képesség, elfogadás.